

Mindaugo Nefo ir Vytauto Volungevičiaus

8 klasės istorijos vadovėlio II dalies recenzija

(leidykla „Baltos lankos Klett“, 2024 m.)

Mindaugo Nefo ir Vytauto Volungevičiaus 8 klasės istorijos vadovėlio II dalies tekstinė ir vaizdinė medžiaga yra pritaikyta siekti dalyko bendrojoje programoje įvardytų tikslų ir uždavinių, ugdyti mokinių kompetencijas, atitinka dalyko bendrojoje programoje apibrėžtą mokymo(si) turinį ir pasiekimų lygių požymius. Vadovėlyje pateikiamos įvairių tipų užduotys, tinkamos bendrosiose programose aprašytiems skirtingiems pasiekimų lygiams ir skatinančios taikyti įvairius mokymosi metodus. Jame nėra fakto ir dalyko klaidų, turinys parengtas remiantis patikrintais ir patikimais šaltiniais. Vadovėlio turinyje nėra diskriminavimo ir diskriminavimo propagavimo lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, užtikrinamas pagarbos asmenų įvairovei principas. Autorių pateikiama medžiaga nesusijusi su įmonių, įstaigų, organizacijų ar kita veikla užsiimančių ūkio subjektų reklama, nenurodomi realiai veikiančių įmonių, įstaigų, organizacijų ar kitų ūkio subjektų pavadinimai, rekvizitai, kontaktiniai duomenys. Vadovėlyje pateikiama medžiaga nepažeidžia asmens teisių ir laisvių bei pagrindinių tarptautinės teisės principų, vengiama neigiamas emocines reakcijas keliančių asociacijų, būdvardžių ir kategoriškų apibendrinimų, nėra neigiamų ar kitokių lyčių stereotipų, mergaitės ir berniukai, moterys ir vyrai vaizduojami nešališkai. Taip pat vadovėlyje pateikiama medžiaga atitinka specialiuosius reikalavimus: atskiros dalys logiškai dera tarpusavyje, vaizdinė medžiaga tikslingai dera su turinio elementais, pateikiamos skirtingo sudėtingumo užduotys, klausimų ir užduočių formuluotės aiškios atitinkamo amžiaus tarpsnio mokiniams.

Vadovėlio tekstas parašytas mokinių amžiaus grupei pritaikyta kalba, naudojamos tinkamos sąvokos ir suprantami apibūdinimai. Potemių ir temų pabaigoje suformuluoti klausimai, į kuriuos atsakydami mokiniai gali lengvai ir efektyviai patikrinti įgytas žinias. Klausimai pradedami pačiais paprasčiausiais ir užbaigiami tokiais, į kuriuos atsakant reikia pateikti argumentus, įrodyti savo pasirinkimą, pagrįsti ar paneigti teiginį, pasinaudoti anksčiau įgytomis žiniomis, pateikti išvadas ir pan. Mokiniais siūloma atlikti labai įvairias užduotis, lavinančias skirtingas kompetencijas (pvz., temoje apie baroką yra užduotis parengti žemėlapi su išlikusiais J. K. Glaubico statiniais, net kelios užduotys skirtos istorinio pasakojimo kūrimui, mokiniai skatinami parengti vaidinimą ir pan.). Tekstas papildomas schemomis, lentelėmis.

Labai smagu, kad vadovėlyje daug kokybiškų, originalių ir kruopščiai atrinktų iliustracijų. Tokios iliustracijos itin naudingos regimąją atmintį turintiems mokiniams (pvz., temoje apie Valakų reformą pateikiamos kaimų nuotraukos, planai ir brėžiniai). Taip pat atsakingai ir labai tinkamai parinkti temų pabaigoje pateikiami rašytiniai šaltiniai. Jais autoriai papildė tekstą, o susipažinę su šaltinių medžiaga mokiniai susidaro aiškesnį supratimą apie nagrinėjamą temą, atsakydami į klausimus ugdomi teksto suvokimo, argumentavimo, kritinio mąstymo ir kt. gebėjimus. Autoriai istorinius įvykius mokiniams pateikia paaiškindami jų sąsajas su, atrodo, visiškai tarpusavyje nesusijusiais dalykais (pvz., religinių karų pradžia siejama su klimato kaita ir nepritekliais, kuriuos tuo metu patyrė žmonės). Tokios sąsajos ugdytų vaikų supratimą, kad istorinius įvykius gali nulemti daugybė dalykų bei leis aiškiau suvokti dabartinių įvykių priežastis. Paskutinėse dviejose vadovėlio temose išsamiai aprašomi sakralinio ir pasaulietinio baroko pavyzdžiai. Mokiniai pateikiami aprašymai, senieji pastatų piešiniai ir dabartinės nuotraukos, jų savininkų istorijos ir kt. Tokios temos ne tik supažindina mokinius su istoriniais veikėjais, aprašo laikotarpio architektūros bruožus, bet ir skatina patriotizmą, domėjimąsi praeitimi, savo gyvenamąją aplinką (autoriai mokiniams pateikia ir užduotis, kuriose raginama pasidomėti arčiausiai gyvenamosios vietovės esančiais barokiniais statiniais).

Autoriams rekomenduočiau sutrumpinti įvadą, nes jis pernelyg ilgas (trylika puslapių). Jame reikėtų palikti tik laikotarpio apibūdinimą, apibrėžti amžius, pristatyti nagrinėjamas temas, pažinimo šaltinius, bet vengti pasakojimų apie temas, kurios bus nagrinėjamos vėliau.

Apibendrinant galima teigti, kad 8 kl. istorijos vadovėlio II dalis atitinka bendruosius ir specialiuosius vadovėlių reikalavimus.

Istorijos mokytoja ekspertė Rasa Burinskienė

R. Burinsk